

LAATOKAN JA ÄÄNISEN RISTEILY

Lähdimme maanantaiaamuna 9.6.2014 tasan klo 7.00 Kiasman pysäkiltä Vilhon ohjaamassa Lehdon Liikenne Oy:n bussissa ensin kohti Porvoota ja sitten meitä olikin 46 RIL:n senioria aveceineen. Ennen ja jälkeen Vaalimaan tullia matkaoppaamme everstiluutnantti Juha Myyryläinen kertoi omalla satiirisella ja asiantuntevalla tavallaan sotiemme kulusta tien molemmin puolin. Tuskinpa eversti Sampo Ahto olisi ollut yhtä mukaansa tempaava. Menomatalla erityisesti mieliin jäi monessa rauhanneuvottelussa ratkaisevassa asemassa ollut pieni, kapea ja mitätön, 25 km:n päässä Leningradin keskustasta lirisevä Rajajoki. Vuosien 1918 - 1919 tapahtumista siellä kertoo osuvasti myös Lauri Törhösen elokuva ”Raja 1918”. Lähestyessämme Pietarin keskustaa näimme todella tyylikkäästi toteutettua moottoritietä yli 20 km melusteineen ja kauniine valaisimineen. Kaupungin läpi ajaessamme kuulumme esittelyä Pietarin nähtävyyksistä. Satamaan saavuimme lähes 10 tunnin bussimatkan jälkeen. Paljon puhutti ajatus tehdä matka junalla 3,5 tunnissa, jolloin matkustajia voisi tulla myös Lahdesta ja Kouvolasta.

Reittimme

Pietarin ohikulkutietä

Pietarin jokiristeilysatamassa laivan henkilökunta kantoi matkalaukkumme hissittömässä laivassamme hyttiemme oven eteen. Laivamme, m/s Vissarion Belinskij oli yksi kymmenistä DDR:ssä vuosina 1976 – 82 rakennetuista ja 1990-luvulla saneeratuista 4 matkustajakannen aluksista. Laivan pituus on 125 m, leveys 16 m ja maksiminopeus 26 km/h. Aikataulumme oli niin hidas, ettei lähellekään tätä vauhtia tarvinnut ajaa. Silloisen suunnitelmatalouden mukaan oli edullista rakentaa vain samankaltaisia aluksia koko Itä-Blokkia varten ja nyt siitä oli hyötyä, kun kaikilla laivoilla oli sisäänkäynnit samalla kohtaa 2. kannella. Laivoja voitiin siis lyhyillä laitureilla ”parkkeerata” rinnakkain vaikka kuinka paljon ja matkustajat kulkivat toisten alusten läpi receptionin kohdalla. Hyttipaikkoja laivoilla on kaikkiaan 250 ja meitä suomalaisia oli 212, ja joiden keski-ikä vaikutti olevan 70 vuoden kieppeillä.

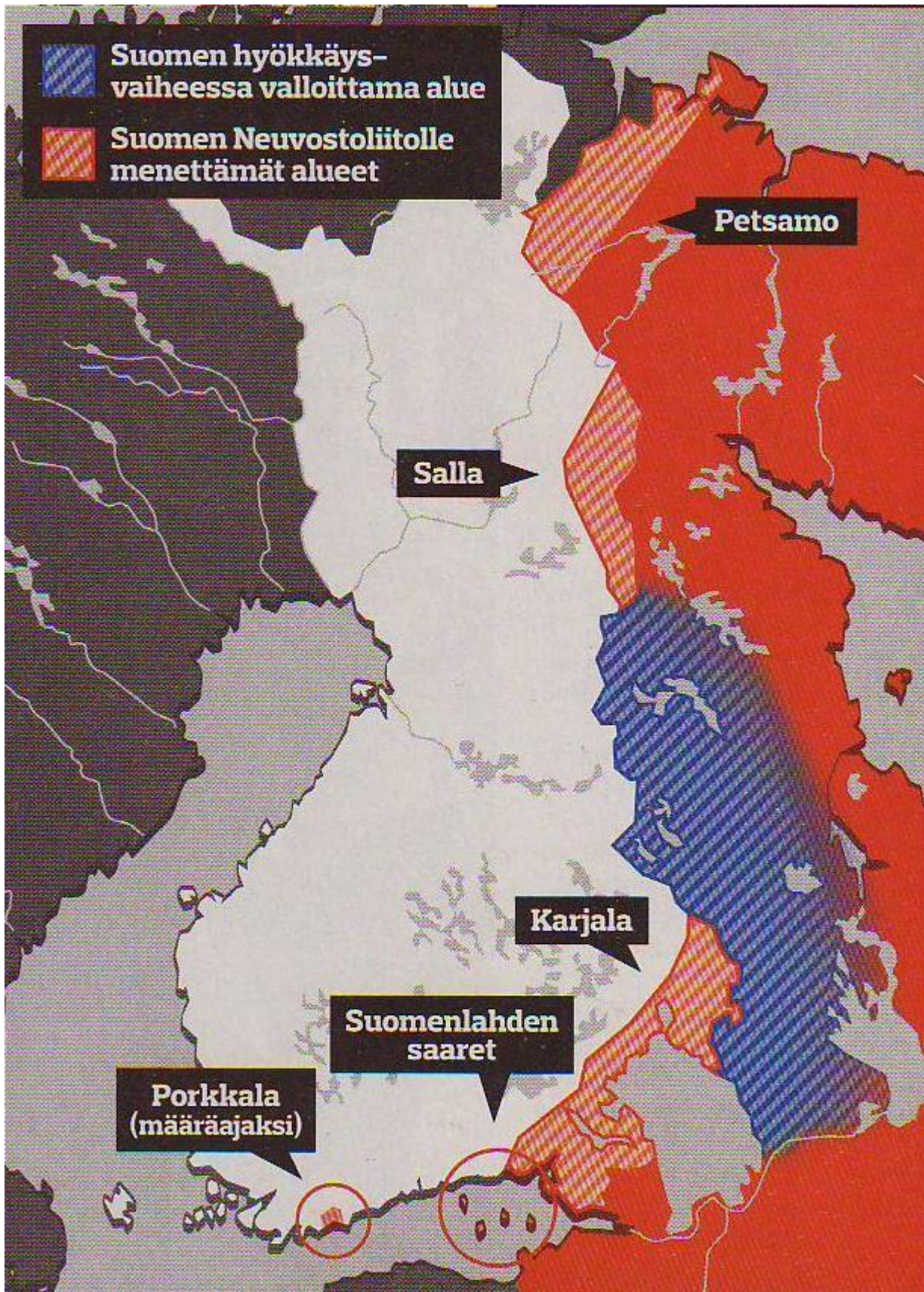

Laiva oli kokonaan Lomalinjojen käytössä. Laivan päivittäinen ohjelma alkoi aamuvoimistelulla halukkaille aurinkokannella, sitten buffetaamiainen, ohjelmaa maissa tai laivalla, pöytiin tarjoiltu 4 ruokalajin lounas, ohjelmaa maissa tai laivassa ja sitten lopuksi hieman kevyempi illallinen. Viimeksi mainituissa oli edellisenä päivänä tilatut 2 – 4 vaihtoehtoista ruokaa suomenkielisen menulistan mukaan. Tämän takia kaikilla aterioilla täytyi istua samassa pöydässä, mikä esti tehokkaasti tutustumisen muihin matkalaisiin. Mitenkähän ruokailut olisivat sujuneet, jos laiva olisi ollut täynnä? Paljon hämminkiä kyllä syntyi, varsinkin kun henkilökunnan kielitaito oli onnetonta. Ruokaa oli varmasti riittävästi kuten aikanaan armeijassa, mutta maukkauden suhteen olisi ollut toivomisen varaa. Oluttuoppi maksoi 150 ruplaa (3,5 €) ja kaikki Fanagoria merkkiset Venäjällä pullotetut ranskalaiset puna-, valko-, ja kuohuviinit 900 ruplaa (20 €)/pullo.

Aamujumppaa

Pietari Suuri oli antanut käskyn Pietarin rakentamisesta Suuren Pohjan sodan (1700 – 1721) aikana. Sodassa olivat vastakkain Ruotsi (Kaarle XII) ja Venäjä moninaisine apumaineen. Uudenkaupungin rauhassa v.1721 Ruotsi menetti nykyisen Kannaksen alueen. Suomen sodan 1808 – 09 jälkeisessä Haminan rauhassa 1809 Ruotsi menetti Suomen Tornionjokea myöten ja Suomen Suurruhtinaskunnan itä raja oli lähellä nykyistä. **Tarton rauhassa 1920** Paasikivi ja Tanner neuvottelivat Petsamon Suomelle ja etelässä raja alkoi Rajajoesta. Aunusta ei saatu, vaikka venäläiset tarjosivat sitä korvaukseksi rajan siirtämiseksi kauemmaksi Rajajoesta, mitä suomalaiset pitivät ehdottomana vaatimuksena. Putin sanoi tammikuussa 2014 tämän olleen Talvisodan syyn, mutta mehän tiedämme, että Stalinin tarkoitus oli vallata koko Suomi.

Suomen rajat 1920 – 1944 (IS 2014)

Äänisen ilta-aallot

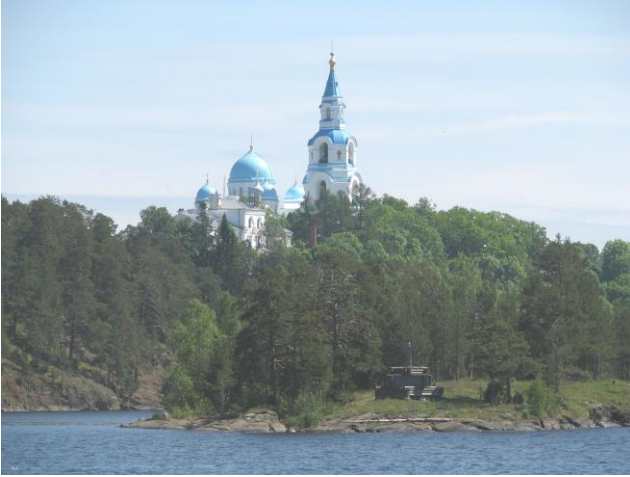
Maanantaina laivamme lähti klo 20 Pietarista 74 km pitkää Nevaa pitkin 4 metriä korkeammalla olevaa Laatokkaa kohti. Lähellä Laatokkaa sijaitsee Pähkinäsaari, jonka upeasti restauroituja muureja ihailimme puolenyön kieppeillä. (katso alla) Pähkinäsaaren rauhassa v. 1323 ensi kertaa hahmottui Suomen itäraja, jolloin se etelässä alkoi Rajajoesta ja meni sitten jossain Savossa loppuen Raahen tienoille.

Pähkinäsaari

Tämän jälkeen sodittiin jatkuvasti ja Juha Myyryläinen kertoi Täyssinän rauhasta 1595, Stolbovan rauhasta 1617 (nykyinen itäraja Kuhmon korkeudella!) ja Uudenkaupungin rauhasta 1721.

Tiistaina saavuimme Euroopan suurimmalle järvelle, Laatokalle (17 680 km²). Keskisyvyys 51 m. Yön aikana saavuimme Valamon luostarisaaressa, joka oli Tarton rauhan (1920) jälkeen kuulunut Suomelle, jolloin siitä tuli vilkas turistikohde. Talvisodan aikana munkit ja luostarin esineistö evakuoitiin Suomeen Heinävedelle. Jatkosodan jälkeen saaren rakennukset toimivat mielisairaaloina ja sotainvalidikeskuksina. Vuodesta 1989 lähtien luostari on toiminut Moskovan patriarkan alaisuudessa. Kävelyretkellä ihailimme oppaiden johdolla skiittojen hienoja ikoneja ja ikonostaaseja. Pikkulaivoilla siirryimme pääluostariin, jossa kuulumme kolmen munkin esittämää laulua. Putin oli käynyt edellisenä päivänä Valamon datshallaan heti Normandian maihinnousujuhlien jälkeen.

Valamo

Keskiviikkona siirryimme Laatokalta Syvärille kohti Äänistä. Pysähdyimme sodassa tutuksi tulleeseen Lotinanpeltoon. Sitä suomalaiset eivät koskaan saaneet haltuunsa. Nykyinen Lotinanpelto oli tyypillinen entisen sosialismin aikaa elävä kyläpahanen, jonka ainoa uusi rakennus oli apteekki. Pääosa matkalaisista meni busseilla tutustumaan Aleksanteri Syväriläisen v. 1484 perustamaan luostariin. Sekin oli vallankumouksen jälkeen mielisairaala, mutta avattiin uudelleen 1995. Tällä merkittävällä luostarilla on edustusto Pietarissa. Lotinanpellossa rakennettiin 1700-luvulla Pietari Suuren laivasto. Tapasimme toisemme Syvärin kylällä, jossa matkamunistot tekevät kauppaansa.

Nykyistä Lotinanpeltoa

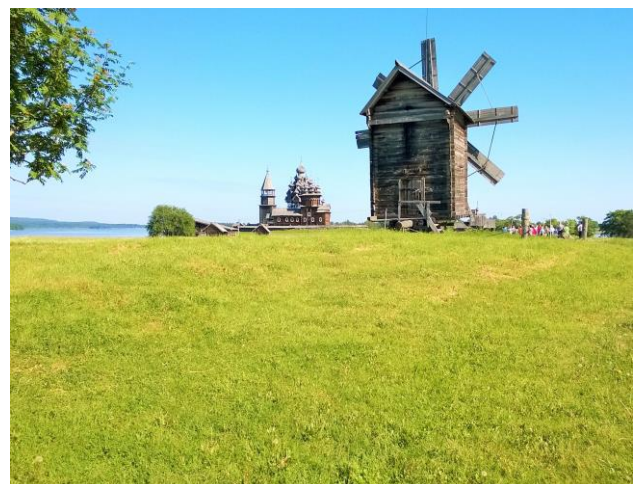
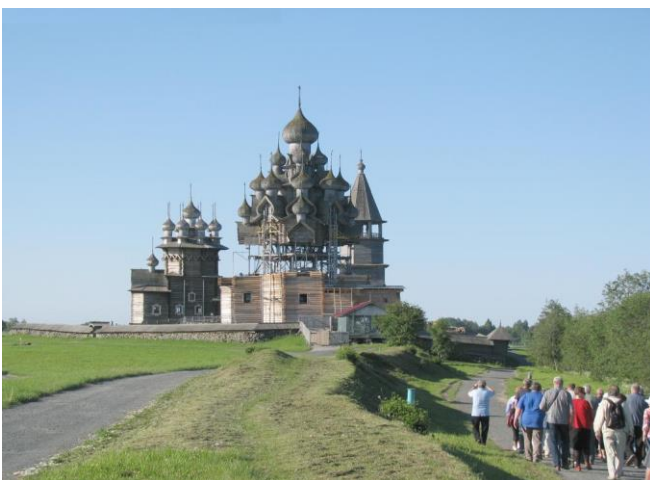
Jatkoimme Syväriä pitkin kohti Äänistä. Alempi voimalaitos ja sulku, Ala-Syväri (1933) oli jatkosodan aikana suomalaisten syyskuussa 1941 valtaama ja myöhemmin korjaama, jolloin rintamajoukot saivat sieltä sähköä. Ylempi voimalaitos ja sulku, Ylä-Syväri valmistui v. 1951 saksalaisten sotavankien rakentamana. Nousua Ääniselle oli yhteensä 27 m. Sulkujen pystysuorat betoniseinä-rakenteet olivat hirveän näköisiä, pyöreitä, nyrkin kokoisia kiviä oli pinnassa usean neliön läiskinä.

Ala-Syvärin sulku ja voimalaitos

Illallisten jälkeen uransa ehtopuolella oleva Anneli Saaristo lauleskeli Petri Kaivannon säestämänä kahtena iltana. Ensimmäisenä oli ikivihreitä laulelmia ja toisena iltana sota-ajan lauluja, kuten Partisaanin laulu, Evakkolaulu ja Kaivannon laulamana Eldakkajärven jää. Sehän on tosin Uhtualla, kaukana reitiltämme, mutta kaipa sitä laulettiin kaikilla rintamilla. Erikoista oli Annelin välijuonnot laulujen välillä, kun ne vilisivät kirosanoja ja Stubbin arvostelua. Välillä Juhaa kertoi partisaanien tekemistä karmeista julmuuksista Pohjois-Suomessa. Myös taitavia venäläisiä muusikoita esiintyi laulaen ja soittaen.

Seuraavaksi saavuimme Euroopan toiseksi suurimmalle järvelle Ääniselle (9894 km²), keskisyvyys 50 m ja maksimi 120 m. Ensimmäinen kohteemme järvellä oli puutaiteen temppeli, Kizhin saari. Se on museosaari, jolle on siirretty kymmeniä, satoja vuosia vanhoja kirkkoja ja luostareita. Se muistuttaa siis meidän Seurasaartamme. Saari on Unescon maailmanperintökohde. Vallankumouksen jälkeen saari autioitui pahasti, kun itsenäiset maanviljelijät, kulakit siirrettiin Siperiaan. Kizhin saaren 22-kupolinen pääkirkko, Kristuksen kirkastumisen kirkko, valmistui tasan 300 vuotta ennen vierailuamme. Kirkko oli aikoinaan huonosti perustettu ja oli v. 2006 jo kallistunut 80 cm. (Pisan torni pahimmillaan 438 cm) Korjaustavaksi valittiin yläosan nostaminen terästankojen varaan ja sitten valettiin uusi betoniperusta. Vierailumme aikana oli käynnissä alaosan punahonkahirsien uusiminen ja työn ennustettiin valmistuvan 2016. Nyt se oli todella erikoinen, ilmassa leijuva kirkko.

Kizh

Näimme kuinka kupolien päällysteiksi veistettiin haapapaanuja. Paanut joudutaan vaihtamaan 20 vuoden välein ja ne naulataan kiinni kolmella metallinaulalla. Kaikki muut puuosat liitetään toisiinsa salvoksilla ja puutapeilla. Kuulimme myös opasryhmittäin pienen kirkonkellokonsertin viidellä kellolla soitetuna. Murolen Penan blogeissa lisää mielenkiintoisia asioita.

Kizhiltä matkasimme Petroskoihin, jonka jääkärikenraaliluutnantti Woldemar Hägglundin (1893 – 1963) johtamat joukot valtasivat 1.10.1941 kahden viikon taistelujen jälkeen. Valtausta juhlittiin 2 vrk mm. hajoittamalla Petroskoin viinatehdas. Asukkaita oli 85 000. Kaupungin nimi muutettiin Äänislinnaksi. Leninin patsas purettiin ja varastoititiin ja jalustalle asetettiin sotasaalistykki osoittamaan kohti itää. Woldemarin pojasta Gustav Hägglundista tuli myöhemmin puolustusvoimien komentaja. Itä-Karjalan armeijakunnan komentopaikaksi tulleesta Äänislinnasta junamatka Helsinkiin kesti 23 h. Äänislinnassa oli Suomen suurimmat keskitysleirit (6 kpl), joissa oli 18 000 Suomen valtaamilta alueilta pakkosiirrettyjä venäläistä siviilejä (pääosin naisia ja lapsia) sekä myös osa Saksan toimesta Inkerinmaalta Suomeen pakkosiirretyistä 60 000 inkeriläisestä. ”Pitäkää huoli sukulaisistanne”. Monet leiriläiset kävivät töissä Äänislinnassa. Venäläisillä 2000 sotavangilla oli Äänislinnassa oma leirinsä. Leirien nimet muutettiin v. 1943 siirtoleireiksi, koska nimellä keskitysleirillä oli niin huono maine. Kaikkiaan Suomessa venäläisistä sotavangeista (64 188) kuoli yli sadalla leirillä 29 %. (Eino Pietola: Sotavangit Suomessa 1941 – 1944. Gummerus v. 1987). Tämän lisäksi saksalaiset olivat saaneet Lapissa 9000 venäläistä vankia ja tuoneet Euroopasta lisää 20 000 neuvostovankia Lappiin töihin. (Lars Westerlund: Saksan vankileirit Suomessa. Tammi v. 2008). Kyllä vankeja siis riitti joka paikkaan, eikä ihme, että ruoasta oli puute.

Tämän Petroskoin valtauksen seurauksena myös Kizhin saari joutui suomalaisten haltuun. Ainakin meidän ryhmämme opas kertoi, että saaren ikonien ja muiden taidearteiden pelastamisesta Suomeen perääntymisvaiheessa huolehti Lars Petterson, josta myöhemmin tuli puukirkko-arkkitehtuurin professori. Takaisinhan ne jouduttiin luovuttamaan rauhanehtojen perusteella.

Tällä Petroskoi-operaatiolla saatiin myös katkaistua tärkeä länsivaltojen avustusrautatie Murmansk – Sorokka – Petroskoi - Leningrad. Kuitenkin Sorokasta jäi käyttöön 600 km pidempi ratayhteys Vienanmeren eteläpuolelta Arkangelin kautta Venäjälle. Saksalaiset eivät saaneet poikki pohjoisinta osaa Murmansk – Sorokka 250 000 miehellään. Niinpä Mannerheim harkitsikin Sorokan valtaamista, mutta presidentti Ryti esti sen. Radan sotilaallinen merkitys pieneeni huomattavasti, sen jälkeen kun saksalaiset sukellusveneet saivat tuhottua suuren osan avustussaattueista. Kuuluisin oli saattueen PQ 17:n 23 laivan upottamien kaikkiaan 36 laivasta kesäkuussa 1942. Pelkästään tästä saattueesta meni miehistön lisäksi Atlantin pohjaan 3350 autoa, 430 tankkia, 210 pommikonetta ja 100 000 tonnia muuta materiaalia. Eversti Reijo Hallamaan johtama Suomen radiotiedustelukeskus Sortavalan Vaalijalassa oli siepannut englantilaisten reittiviestit ja pystynyt avaamaan salakirjoituksen ja toimittanut sitten tiedot Saksaan, joka ohjasi sukellusveneet oikeaan paikkaan. Rautaristejä sateli Vaalijalan kuunteluasemalle. Saattueet keskeytyivät muutamaksi kuukaudeksi ja siirtyivät tämän vuoksi pidemmälle, mutta turvallisemmalle Basran reitille Irakiin.

USA:n toimittama Lend-lease-apu kaikille Neuvostoliiton rintamille oli vuosina 1941 – 1945 kaikkiaan: 101 000 tankkia, 2 200 000 sotilasajoneuvoa, 240 000 lentokonetta, 260 000 tykkiä, 34 600 laivaa, 2000 veturia, 11 000 rautatievaunua, satoja miljoonia tonneja polttoainetta ja ruokatarvikkeita. Neuvostoliitto ei koskaan maksanut dollariakaan takaisin tästä lainasta! Sotavangeilta ja kaatuneilta mekin saimme amerikkalaisia broilerisäilykepurkkeja, suklaata jne. Jälkeenpäin on laskettu, ettei puna-armeija ilman tätä USA:n apua oli pystynyt valloittamaan kuin korkeintaan ennen sotaa hallitsemansa alueen. Berliini olisi ollut lännen hallussa ja DDR olisi

jäänyt perustamatta. Omat koirat purivat länttä. **Juha Myyryläinen sanoi osuvasti: Suomi joutui taistelemaan samanaikaisesti kahta suurvaltaa, Neuvostoliittoa ja USA:ta vastaan.**

Petroskoi on tänä päivänä 640 000 asukkaan Karjalan tasavallan nykyaikainen pääkaupunki, jossa on n. 262 000 asukasta. Siellä ilmestyy viikoittain suomenkielinen Karjalan Sanomat ja tasavallan johtajana on Aleksandr Hudilainen. Yliopistossa opiskellaan enemmän suomea kuin karjalaa, jonka tulevaisuus näyttää huonolta. Kävimme kulttuuritalossa ihailemassa Kantele-kansanmusiikkiyhtyeen erinomaisia laulu- ja tanssiesityksiä. Tosin heidän myymänsä CD-levy oli laadultaan sosialismin aikainen, täysin ala-arvoinen kopion kopio. Tasavallan entisen päämiehen Otto Ville Kuusisen patsas kiinnosti meitä, olihan hän ollut runsaan kuukauden ”Suomen pääministeri” Paikallisia kiinnosti enempi Sergei Kirovin patsas.

Kulttuuritalo ja Sergei Kirovin patsas

Erinomaisen risteilyisäntä Jyrki Härkösen kertomaa: Äänisiltä rakennettiin Vienanmerelle v. 1931 – 1933 20 kk:ssa ns. Stalinin kanava vankityövoimalla. Kanavan 227 km:stä on 48 km käsin kaivettua maaosuutta. Syvyydestä jouduttiin tinkimään 2,8 metriin ja rakenteet tehtiin puusta, koska sitä materiaalia oli saatavissa läheltä. Vangeista ainakin 220 000 kuoli eli yksi kuollut/kanavametri. Kanavajärjestelmään kuuluva 101 km pitkän Volga – Don kanavan rakentaminen aloitettiin ennen sotia, mutta se valmistui vasta 1952. Avajaisiin tehtiin valtava Stalinin patsas, mutta hän itse ei pitänyt siitä. Juhliin kutsuttiin 191 kanavan suunnittelijaa ja rakentamisesta vastaavaa. He odottivat shampanja, votkan ja herkkujen ääressä, mutta Stalinin sijaan juhliin tulikin KGB:n miehiä, jotka teloittivat koko porukan. Stalinin patsaan pää poistettiin ja tilalle laitettiin Leninin pää. Tuloksena on irvokas patsas, jossa on Stalinin vartalo vaatteineen ja Leninin pää.

Suomen joukot saapuivat Syvärille 27.8.1941 ja yli päästiin vasta kolmannella yrityksellä ilman tappioita, vaikka kaksi pataljoonaa oli aikaisemmin kieltäytynyt joen ylityksestä. Sillanpääasemiin asetettiin 20 km:n etäisyydelle Syvärin kaakkoispuolelle. Näin Suomen puoleinen ranta ei ollut tykinkantaman päässä. Saksalaisten kanssa oli sovittu paiskattavan kättä Syvärillä, mutta saksalaiset pettivät lupauksen, kun eivät päässeet Leningradin ympäri. Kenraali Talvela kanto mukanaan konjakkipulloa, jonka oli luvannut korkata Moskovassa. Haaveeksi jäi.

Syväreiä ja Juha Myyryläinen

Käyttö- ja ruokatavaroiden kaupasta miehityillä alueilla siviileille ja muille rahaa käyttäville vastasi sitä varten perustettu valtiollinen VAKO-yhtiö. Kun suomalaiset poistuivat Karjalasta 28.6.1944 alkaen, jätettiin siviileille 2 viikon muonat, mutta ne taisivat joutua paikalle tulleille sotilaille.

Kesällä 1944 Stalin valmistautui Kannaksella valloittamaan suurhyökkäyksellä koko Suomen ja rajalle oli keskitetty valtavat asevoimat. Miehiä oli 650 000, tankkeja 1000, tykkejä 4 800 lentokoneita 2100 ja laivoja 540. Suomen ase- ja miesvahvuus oli vain murto-osa tästä ja väärässä paikassa eli Itä-Karjalassa Laatokan pohjoispuolella. Neuvostojoukot odottivat Normandian maihinnousua, joka alkoi 6.6.1944. Koska Saksan kaikki voimat keskittyivät sen torjumiseen, niin Suomen avustaminen olisi samaan aikaan kaikkein vaikeinta, suurhyökkäys alkoi kolme päivää myöhemmin eli 9.6.1944. Olimme aloittaneet matkamme bussilla päivälleen tasan 70 vuotta myöhemmin juuri niissä maisemissa, mihin 5 tunnin tykistökeskitys iski. Lähes 200 000 tykinammusta tuli eturintaman lähes linnoittautumattomiin aseisiin. Tulituksen jylinä kuului Helsinkiin asti. Paniikinomaisesti joukkomme vetäytyivät 10 päivässä 100 km Viipurin länsipuolelle. Vetäytymisen aikana alkoi massiivinen joukkojemme siirto Itä-Suomesta Kannakselle. Satoja täysiä junia kuljetti materiaalia ja miehiä yötä päivää Kannaksen VKT-linjalle (Viipuri – Kuparsaari – Taipale). Erittäin suuri virhe venäläisillä oli, että valtavasta ilmaylivuimasta huolimatta näitä kuljetuksia ei häiritty lainkaan. Olisihan valoisina kesäpäivinä ollut helppo nähdä täydet junat jo kaukaa, kun kaikissa niissä oli vielä savua työntävät höyryveturit. **Toistan Juha Myyryläisen sanat: Suomella oli tässä satumaisen hyvä onni.** Hänen selityksensä tälle oli looginen: Venäjän ilmavoimat oli ohjeistettu tukemaan vain maahyökkäystä rintamalinjan kohdalla ja siksi Suomen reservijoukkojen kuljetukset saivat jäädä rauhaan. Ainut rautateihin kohdistunut hyökkäys oli 20.6.1944 tapahtunut Elisenvaaran ratapihan ja kymmenen junan täydellinen tuhoaminen. Niitä oli helppo pommittaa, kun vaunujen katolla oli valkoisella pohjalla punainen risti aivan kuin maalina. Pommituksessa kuoli yli 150 evakkomatkan siviiliä ja sensuurilla oli vaikea työ salata tapahtumaa. Syynä tähän ohjeista poikkeavaan pommitukseen lienee edellisena päivänä tapahtunut venäläisen hävittäjälentäjäsankarin pudottaminen. Se kostettiin näin. Stalinin olisi pitänyt ottaa oppia saksalaisten vastaavasta virheestä Normandiassa. Rommel olisi halunnut jo ennen maihinnousua tuoda panssarinsa lähelle rannikkoa, mutta länsirintaman komentaja von Runstedt määräsi ne kauas selustaan reserviksi. Raivokkaiden rautatiepommitusten takia niitä ei sitten saatu ajoissa paikalle tosi tarpeeseen.

Viipurin menetyksen jälkeen yksi ratkaisevista taisteluista tapahtui Tali – Ihantalassa Viipurin pohjoispuolella. Mannerheimin pyydettyä presidentti Rytiä tekemään ulkoministeri Ribbentropin kanssa sopimuksen siitä, ettei Suomi pyri erillisrauhaan Neuvostoliiton kanssa, Hitler määräsi pikaista apua heti suurhyökkäyksen alettua. Hitler määräsi Viirosta everstiluutnantti Kurt Kuhlmeyn lentojoukot Immolaan Suomea auttamaan. Osastoon kuului 70 konetta huippukoulutettuine lentäjineen: Stuka-syöksypommittajia, Focke-Wulf hävittäjäpommittajia ja hävittäjiä sekä Messerschmitt tiedustelukoneita. Koneista kolmannes oli ilmassa, kolmannes kentällä ja kolmannes huollossa. Tuhoutuneen tilalle tuli Viirosta aina uusi. Kuten Juha kertoi, niin **Kuhlmeyn osastolla**, meidän **omilla lentäjillämme**, uusilla saksalaisilla **panssarinyrkeillä** ja – kauhuilla sekä kenraali Nenosen kehittämällä **tykistön tulenjohtojärjestelmällä** (yksi tulenjohtaja ohjasi hyvin etäällä toisistaan olevien 21 patteriston 220 tykin yhtäaikaisen tulen tarkasti samaan kohteeseen) oli ratkaiseva merkitys torjuntavoitossamme. Lisäksi samaan aikaan **Narvassa ja Sinnemäellä** saksalais-virolaiset joukot olivat pysäyttäneet puna-armeijan etenemisen pitkäksi aikaa. Stalin ei myöntänyt lisäjoukkoja Suomen nujertamiseen, vaan määräsi Kannaksen joukot siirrettäväksi Narvaan. Berliiniin oli päästävä pian. Suomi oli pelastettu.

Varsinkin Kannaksen suurhyökkäyksen aikana tapahtui paljon rintamapakoja ja kieltäytymisiä ja niiden seurauksena teloituksia. Eräs oli Väinö Linnan Tuntemattomassa Sotilaassa kerrottu ja elokuvassa näytetty majuri Sarastien (Tauno Palo) käskyttämä kahden sotilaan teloitus komppanian katsellessa. Tositapahtuma oli Linnan kuulema eikä tapahtunut hänen yksikössään kuten muut kirjan tapahtumat. Juhan mukaan **telotettuja** oli 62, mutta Heikki Ylikankaan (Romahtaako rintama? Otava, 2007) mukaan niitä oli **vähintään 300**. Vertailun vuoksi Ylikangas kertoo saksalaisten teloittaneen 15 000 – 20 000 sotilastaan ja puna-armeijan 422 700 rekisteröityä teloitusta, joista Stalingradissa 13 500. Hirveitä lukuja, joilla ei kuitenkaan saatu haluttua peloitusaikutusta.

Pirkko Mäkisen esitelmän mukaan Venäjällä menee nykyään melko hyvin. Lapsilisät ovat alueesta riippuen 80 – 200 €/kk. Siis enemmän kuin Suomessa! Varmistin esitelmän jälkeen tämän, koska epäilin kuulleen väärin. Syntyvyyden lisäämiseksi järjestetään erityinen ”lasten tekopäivä”, jolloin 9 kk myöhemmin syntyneille lapsille annetaan 9000 €:n suuruinen nuoruusikäisenä tipottain saatava avustus. Myös silloin synnyttäneiden äitien kesken arvotaan autopalkintoja. Vuoden pituisesta asevelvollisuudesta pääsee eroon suhteilla tai korkeakouluopiskelulla. Sananvapaudesta eri medioissa ja ihmisoikeuksista Pirkko ei ollut kovin halukas kertomaan.

Paluumatkalla Syvärillä pysähdyimme pariaksi tunniksi 1996 perustettuun ”kansanperinne”-kylään Mandrogiin, joka värikkäine rakennuksineen oli todellinen turistiryssä, Disneyland. Siellä jotkut jopa jaksoivat syödä herkullisen näköisiä piirakoita. Useimmat tyytyivät vodka-museon antimisiin ja valokuvaukseen. Sataman kahdella laituripaikalla oli yhteensä 8 risteilyalusta. Piti olla tarkkana, kuinka monen läpi käveli omaansa.

Mandrogi

Viipurin kauppahalli

Lauantaina saavuimme Pietariin ja bussimatalla Viipuriin poikkesimme kauppahallissa tai Aallon saneeratussa kirjastossa.

Haminassa jätimme kiitosten kera oppaamme Juha Myyryläisen kotiinsa.

Teksti: Risto Pitkänen

Kuvat: Gunnar Bärlund, Teuvo Meriläinen ja Tiina Kärävä